

Ivan Olbracht – Nikola, Šuhaj loupežník

Doba:

Konec první světové války, po rozpadu Rakouska-Uherska a vzniku Československé republiky

Místo:

Zakarpatská Ukrajina – hlavně ves Kolčava a okolí

HLAVNÍ POSTAVY:Nikola Šuhaj

- statečný
 - silný
 - spravedlivý
 - prudký
 - miluje Eržiku
 - trochu pyšný (rád poslouchal vyprávění o sobě)
 - nemilosrdný
 - pomstychtivý
 - chce žít normální život
 - chytrý
 - díky lektvaru ho nemůže zasáhnout kulka
 - nenávidí válku (dezertér)
- jeho vzorem byl bájný Oleksa Dovbuš (zbojník)
- hrdý

Eržika (Nikolova žena)

- miluje Nikolu, ale podvede ho s četníkem
- zachrání Nikolovy život
- hrdá
- statečná
- veselá

Jura (Nikolův bratr)

- prudký
- oddaný Nikolovi
- nemá rád Eržiku (bojí se, že kvůli ní Nikola zemře)
- unáhlený
- rád loupí
- pomstychtivý

DALŠÍ POSTAVY:Němec (Nikolův kamarád)

- nemá rád válku (dezertér)
- pověřivý
- méně statečný než Nikola
- pohodlný
- i jeho nemůže zranit kulka

Baba (ruská čarodějnice)

- dá vypít Nikolovi a Němcovi lektvar proti kulkám
- ovládá magii
- vypočítavá
- znetvořená (ocas)

Danila (Nikolův kamarád)

- věrný Nikolovi
- nemá rád Juru
- bezradný
- nakonec Nikolu zradí
- ziskuchtivý

Ihnat (Nikolův kamarád)

- věrný Nikolovi
- nemá rád Juru
- nakonec Nikolu také zradí
- ziskuchtivý

Debrak Debračok

- původně člen Nikolovi zbojnické tlupy
- zradí ho
- spřáhne se s četníky
- později začne Nikolu nenávidět (Nikola mu vypálí chýši)
- prodejný – nevydrží četnický nátlak a výhrůžky

Adam (syn Derbaka Derbačoka)

- z počátku věrný Nikolovi, ale poté ho i s otcem zradí
- pomstychtivý
- chtivý peněz
- vypočítavý

Abram Beer (žid)

- proradný
- hamižný
- vypočítavý
- zlý
- lichvaří
- šidí lidi
- nenávidí Nikolu
- bohatý
- schopný obchodník

Juraj Drač (bratr Eržiky)Ivan Drač (otec Eržiky)Lenard Béla (četník)Herš Wolf (starosta)Vasyl Debrak (lidem zvolený starosta)

ZNAKY/CHARAKTERISTIKA:

- baladicky laděný román
- prolínají se 2 dějová pásma (příběh Nikolův=skutečnost a Legendy o jeho nezranitelnosti)
- úsilí zachytit dokumentárním způsobem krásu kraje a prastarý vztah tamějších obyvatel k přírodě, jejich pověřivost, jedinečnost
- obraznost – obrazy na rozhraní pravdivosti a fikce, reality a mýtu
- dramatická vypravování, smysl pro spád a tempo děje
- postupy reportáží, prvky lidové slovesnosti, epická linie románu se spojuje s lyrickými prvky

JAZYK:

Základ spisovná čeština, využití archaismů, jazyka bible, knižních výrazů i hovorové řeči, nářečí a rčení

OBSAH:

Děj začíná za první světové války, kdy Nikola uteče s Němcem z fronty. Úkryt najdou u staré baby a jejích dvou dcer, za kterými v noci chodí. Jednoho dne jim u jídla baba předpoví slávu a bohatství, ale musí si za to vzít její dvě dcery (Jevku a Vasju). Oba se vymlouvají na možnou smrt ve válce. Proto jim dá vypít kouzelný lektvar, po kterém se jim budou všechny kulky vyhýbat. Jenže oni tomu nevěří a považují to za nesmysl. Jednou, když baba leze po žebříku, nadzvedne jí vítr sukni a Němec zjistí, že má ocas. Myslí si, že je to baba Jaga (čarodějnice) a tak ji příštího dne s Nikolou umlátí ve stodole klacky a utečou. Vráti se zpět na frontu, ale po čase chtějí zase pryč. Němec chce, aby ho Nikola postřelil. Nikola je dobrý střelec, ale když vystřelí, kulka se Němci vyhne. To samé pak zkusí Němec na Nikolu, ale dopadne to stejně. Po čase utečou a rozejdou se. Nikola se vrátí do rodné Kolčavy a s Němcem už se nikdy nevidí. Válka ale ještě neskončila a tak se musí skrývat před četníky (vede je Béla), protože je dezertér. Nedaří se jim ho však chytit. Nikola zatím vyhledá mladou Eržiku, kterou miluje. Potají se s ní schází a po čase jde za jejím otcem, požádat ho o její ruku. Drač mu ale dceru nechce dát, protože je chudý a je zbojník, až pod pohružkou vypálení stavení mu ji dá. Eržika potom bydlí u Nikolova otce a matky na kraji vsi. Četníci u nich ale stále dělají prohlídky a terorizují je v domnění, že tak donutí Nikolu, aby se vzdal.

Mezitím obyvatelé Koločavy povstanou proti starostovi Wolfovi a všem majetným ve vesnici (hlavně židovským obchodníkům). Přepadají jejich domy, rabují je, obyvatele – kteří neuprchli – bijí a volí si vlastního starostu – Derbaka. Jenže Wolf, který stihl utéct, zatím svolá malé vojsko, která potom táhne na Koločavu. Všichni účastníci povstání jsou potrestáni (zničení zásob jídla, bití, zatýkání...).

Nikola chce po válce žít jako spořádaný člověk. Chce mít domov a rodinu se svou Eržikou a také obživu. Jenže jednoho dne ho četníci zatknou na popud židovského obchodníka Abrama Beera. Nikola poručí Eržice, aby prodali koně a krávu a aby peníze donesla jedinému strážníkovi, který ho na stanici hlídal. Strážník si peníze vezme a nechá Nikolu utéct. V lese se pak Nikola potkává s Abramem a nechá po něm vzkázat, že od té doby bude zbojníkem. Od té doby skutečně okrádá bohaté obchodníky (hlavně Židy) a z kořisti žije on i vesnice, která ho podporuje. Postupně se k němu přidává několik mužů z vesnice a vytváří zbojnickou tlupu. Hlavní zásadou je však nezabíjet okrádané.

Mezitím je na Nikolu několikrát provedena četnická rojnice, ale nikdy ho nechytí, ani kulkou nezraní. Ale při sebeobraně Nikola četníky zraní nebo dokonce zabije. Proto se také tyranie na vesničany stupňuje a Nikola pomalu přichází o příznivce.

Jednou se Nikolovi udělá zle – otrava. Dobelhá se v horečce až k jedné čarodějnici a ta ho vyléčí z otravy. Nikola se ale ještě dlouho léčí z břišního tyfu v chalupě v horách. V té době někdo začíná zabíjet nevinné obyvatele. Všichni si myslí, že to dělá Nikola a lidé ho začínají nenávidět. Nikolovi vše řekne jeho mladší bratr Jura, který se k němu také přidává. Nikola si myslí, že to dělá někdo z jeho bandy.

Eržika, která se po vypálení Šuhajovy chýše a útěku celé rodiny z údolí přestěhuje zpět do domu svého otce, se zaplete s četníkem Svozilem. Když pak jednou jeden z Nikolových kumpánů (Derbačok) prozradí, kde i s Jurou přespává, chystají se četníci zbojníka zatknout. Svozil to však prozradí Eržice. Ta ví, kde se její muž skrývá, a tak ho utíká varovat. Proběhne mezi četníky a na poslední chvíli je varuje. Za to ji zatknou. Brzy poté ji však pustí a na Nikolu vypíší vysokou odměnu. Další noci je vypálena chýše zrádce Derbačoka.

Jurova přítomnost přináší mnoho problémů. Kvůli jeho ochraně už nemají zbylí Nikolovi přátelé k Nikolovi takový přístup. Navíc je zbrklý a střílí po lidech, zbojničení bere jako zábavu. Brzy pak Nikola zabije Starého Derbačoka za donášení četníkům a četníka Svozila, když se sním, setká u Eržiky (přijde na jejich vztah). Za vysokou odměnu ho zradí dva jeho druhové – Danila a Ihnat -, a také syn mrtvého Derbačoka – Adam -, který se tak i mstí. Ihnat s Danilou dobře vědí, že kulky se Nikolovi vyhýbají, vymyslí tedy jiný plán. Jednou se s ním setkají a v nestřežené chvíli ho zabijí sekerou a Juru zastřelí. Když si však jdou pro svou odměnu, nedostanou nic. Četníci ji sami chtějí a tak díky výhrůzkám nakonec vrazi odcházejí s prázdnou. Nikola je pak pochován na kolčavský hřbitov, ale bez náhrobku a Eržika se znovu vdá. Z Nikoloy se stane legenda

AUTOR:

- Ivan Olbracht
- narozen: v Semilech
- v 2. pol. 19. stol.
- český prozaik, novinář a publicista
- syn advokáta a spisovatele
- Ivan Olbracht je pseudonym – vlastním jménem Kamil Zeman
- studoval gymnázium, studia nedokončil
- novinářem v různých časopisech a novinách (např. Právo lidu nebo Dělnické listy)
- účastnil se 3. internacionály
- členem komunistické strany, v 1. Pol. 20. stol odešel, protože podepsal Manifest 7, což byl protest sedmi umělců proti novým názorům ve straně
- během okupace působil v ilegálním vedení komunistické strany
- po válce poslancem Národní strany a členem výboru KSČ
- od roku 1931 pobýval v Podkarpatské Rusi (odehrává se tam mnoho jeho povídek)

ČESKÁ PRÓZA 1. POLOVINY 20. STOLETÍ:

Dílo se řadí k sociálně- kritické. která vznikala v meziválečném období. Po vzniku ČSR (1918) dochází k politickým a hospodářským změnám. ČSR je jednou z nejmypělejších zemí v Evropě, kulturní úroveň se zlepšuje, kontakt se světem je větší, próza dosahuje vysoké umělecké úrovně. Toto období nazýváme „Zlaté období české prózy“. V roce 1929 dochází k hospodářské krizi –

vliv na politický a kulturní vývoj, pocit ohrožení německým fašismem, různorodost
oliterárních směrů.